

Monumentendorp Westzaan

door WILLEM TIP/deel 6
beeld: Digitale Beeldbank Westzaan

Slagboom voor tolheffing op Zuideinde.

Bezienswaardigheden

Voor de toegang tot de 't Hoenstraat (vernoemd naar de vrijbuiters Govert 't Hoen uit de eerste jaren van de Tachtigjarige Oorlog) ligt links een wit steen woonhuis (Zuideinde 157), gebouwd in 1893 op de plaats van een ouder huis. Direct ten noorden van de huidige 't Hoenstraat was vanaf 1849 tot 1924 een tol gevestigd. Deze tol was nodig om de verbreding van de Westzaanse dorpsweg te financieren. Diligences konden sindsdien van de Kerkbuurt doorrijden naar de Westzanerdijk. Voorheen was de dijk alleen te voet of hooguit te paard te bereiken.

Kruidenier Dirk de Mie, Zuideinde 157.

Waar nu de 't Hoenstraat loopt, werd in 1850 een pand gebouwd door de Maatschappij tot Opbouw en Herstel van Burgerwoonhuizen. Het was opgedeeld in vier woningen met de latere huisnummers Zuideinde 159-165. Eén van de panden kreeg een bestemming als 'tolgaardershuis'. De tol werd per jaar verpacht. In 1955 verwierf de gemeente Westzaan het pand en een aantal jaren later volgde de sloop voor de ingang naar de Vogelbuurt. Ook de twee huizen Zuideinde 167 en 169 werden begin jaren 60 gesloopt. Er kwam een reeks rijtjeshuizen voor in de plaats: Zuideinde 161-175.

Rechts ligt Zuideinde 182-184, een houten woning, in de 18de eeuw bewoond door de eigenaar van de molen 'De Nieuwe Visser', die vermoedelijk tot 1780 erachter in het veld heeft gestaan. Het pand heeft vanaf dat jaar tot 1886 nog dienst gedaan als pastorie voor de Fries Doopsgezinde Gemeente. In 1922 werd het uitgebreid. Een jaar later bouwde Pieter Veldhuis ten zuiden ervan Zuideinde 178, nadat

het slootje met blauwseelpotten (!) was gedempt. Ten noorden hiervan ligt het fraaie houten woonhuis Zuideinde 188, tot enkele decennia terug nog in twee woningen was verdeeld.

Hierna volgde tot 1909 het weiland van veehouder Cornelis Schipper Jzn. In 1909 werden hier twee huizen neergezet, Zuideinde 190 en de voorganger van Zuideinde 196. Laatstgenoemd pand dateert uit de Tweede Wereldoorlog. In 1953 begon Simon Zonneveld hier een wasserij. De oorspronkelijk gebroken kap werd in latere jaren opgehoogd. In 1974 verdween de wasserij en kwam er een kistenfabriek.

Tolgaardershuis waar nu zijstraat naar Vogelbuurt is.

Zuideinde 187, houten villa 'Sonnewende' (voormalig woonhuis dokter Joh. Van den Broecke), gemeentelijk monument

De villa Zuideinde 187 waarin ooit dokter Joh. van den Broecke woonde en voor hem de familie De Lange, is gebouwd in 1856 naar een ontwerp van de Zaandamse stadarchitect L.J. Immink (1822-1869). In de jaren 1980 was in dit pand Lenza Sportkleding gevestigd.

Zuideinde 193-195, stolpboerderij, gemeentelijk monument

De fraai gelegen stolpboerderij Zuideinde 193-195 dateert uit 1883, nadat met Pinksteren 1882 de voorgaande boerderij was verbrand. Al ongeveer anderhalve eeuw woont de familie Oudkerk op deze plaats.

Bezienswaardigheden

Ten noorden van Zuideinde 193-195 was ooit een kaarsenmakerij en leverancier van bier gevestigd, gedreven door de familie Gorter. De 'bierstekerij' is vermoedelijk in 1823 beëindigd, de kaarsenmakerij in 1877. De huidige twee panden op deze plaats zijn van recente datum. Het hierop volgende pand Zuideinde 207 dateert van omstreeks 1900 en werd gebouwd door de familie Oudkerk op de plaats van een ouder huis.

De familie Oudkerk had voorheen ook een boer-

Zuideinde 193-195.

derij ten zuiden van villa 'Sonnewende', gebouwd eind 19de eeuw en recentelijk vervangen door de huidige woningen Zuideinde 183-185. Het ontwerp van deze woningen doet denken aan een Noord-Hollandse stolpboerderij.

Zuideinde 200, houten woonhuis, rijksmonument

Het pand Zuideinde 200 aan de rechterkant van de weg stamt oorspronkelijk uit het laatste kwart van de 17de eeuw of het eerste kwart van de 18de eeuw. Lang woonde hier de eigenaar van molen De Witte Troffel, die enkele honderden meters oostwaarts in het land stond. In 1749 kwam hier Jasper Arisz Visser met zijn vrouw wonen, broer van de eerder genoemde Dirk en Gerrit Visser. Vermoedelijk dateert het pand uit die tijd, hoewel het volgens sommige bronnen in zijn huidige vorm ook uit het eerste kwart van de 19de eeuw kan stammen. Jasper Visser overleed in 1786, zijn vrouw was toen al overleden. Hierna kwam het pand in eigendom van de houthandelaarsfamilie Kruijt, later van de familie Dekker. Begin 19de eeuw werden de molen en het huis afzonderlijk verkocht. Het pand heeft aan de straatkant een ingezwenkt voorschot met een fronton (driehoekige bekroning) die bij de laatste restauratie werd gereconstrueerd, gesneden lijsten en zijmeanders met rozetten. De deur heeft een ovaal kussenpaneel. Boven de ramen zien we imitatiestrekken (staande groeven in het hout).

In het midden: Zuideinde 200.

